

Atti del IV Congresso internazionale di archeologia cristiana, Vol. I—II, Coll. Studi di antichità cristiana, Rome, Pontificio Istituto di archeologia cristiana, 1940, 1948, VIII—448, VIII—372 p.

W okresie od 16 do 22 października 1938 r. odbył się w Rzymie międzynarodowy kongres archeologiczny w czasie którego zostało wygłoszonych 29 referatów.

Część aktów tego Kongresu zostało opublikowanych w roku 1940, a reszta w r. 1948. Głównym celem tego naukowego zjazdu było omówienie problemu bazylik z okresu od IV do VI w. Zagadnieniu temu poświęcono 13 referatów. W słowie wstępnym G. P. Kirsch omówił bazyliki w okresie przed Konstantynem Wielkim. Oto gminy chrześcijańskie kupowały zazwyczaj domy, w których jedna ze sal służyła kultowi religijnemu. Obok tych „domus ecclesiae“ istniały też kościoły dużo większe, jak np ten, który wybudował Grzegorz Cudotwórca w Neocesarei przy końcu III w.

L. Leschi i G. Lapeyre zajęli się bazylikami chrześcijańskimi

⁶ A. A. S. 1949, 427.

w Algerze i Tunisie. Pierwszy z nich przedstawił rezultaty wykopalisk dokonanych w Algierze, gdzie sam miał możność studiowania form architektonicznych świątyń oraz ich dekoracji. Lapeyre opisał z kolei bazyliki tuniskie. Ich charakterystyczną cechą było to, że posiadały one dwie, a nawet i trzy absydy. Uczony ten twierdzi, że wspaniała chrześcijańska sztuka w Afryce nie wydaje się być zależną wprost od świata łacińskiego, lecz zdradza bardzo dużo pokrewieństwa z architekturą krajów wschodnich, a zwłaszcza Syrią.

Prof. Romanelli omówił następnie zabytki sztuki kościelnej na terenie Trypolitanii i Cyrenajki. W Trypolitanii najważniejszym centrem archeologicznym jest Sabralha ze swymi czterema kościołami. W Cyrenajce analogicznym ośrodkiem jest Leptis Magna.

W następnej prelekcji de Villard omówił bazyliki Egiptu, prof. Crowfoot poświęcił swój referat analogicznym zabytkom w Palestynie, a prof. J. Lassus zajął się terenem Syrii.

Z kolei zastanawiano się nad bazylikami na terenie Grecji i Rumunii. W tej ostatniej na uwagę zasługuje Dobrudża.

E. Dyggve omawiał m. in. kwestię tzw. „basilica discoperta“. Taką świątynią „sine tecto“ był kościół Abrahama w Hebronie.

W drugim tomie wydanym w r. 1948 jest mowa o poszczególnych zabytkach sztuki kościelnej, a więc o bazylice św. Wawrzyńca w Mediolanie, bazylice narodzenia Chrystusa w Betlejem, klasztorze na górze Nebo w Palestynie. Trzy dalsze referaty były poświęcone ozdobom starożytnych kościołów. Wzięto pod uwagę mozaiki, freski, marmury, stiuki, rzeźby etc. Opublikowano też dane na temat wpływu starożytnej architektury chrześcijańskiej na świątynie średniowiecza, oraz omówiono w dwóch prelekcjach starożytną epigrafikę chrześcijańską.

Ks. A. B.